

FAS ÜLKE RAPORU

KOCAELI SANAYİ ODASI
KOCAELI CHAMBER OF INDUSTRY

TEMMUZ 2024

İçindekiler

1.Genel Bilgiler	3
Siyasi ve İdari Yapı.....	3
Genel.....	3
2.Genel Ekonomik Durum	4
3.Dış Ticaret	5
4.Doğrudan Yabancı Yatırımlar	8
5.Türkiye ile İlişkiler	10
Siyasi İlişkiler.....	11
Ekonomik İlişkiler	12

1. Genel Bilgiler

Siyasi Ve İdari Yapı

Resmi Adı	Fas Krallığı
Nüfus	37.370.000 (Nisan 2024, IMF)
Dil	Arapça (Resmi Dil),Fransızca (İş, Hükümet ve Diplomasi Dili), Berberice (dağlık ve çöle yakın yerlerde)
Yüzölçümü	710.850 km2
Başkent	Rabat
Başlıca Şehirleri	Kazablanka, Rabat-Sale, Fes, Marakeş, Tanger, Agadir
Yönetim Şekli	Parlamentar Monarşi
Devlet Başkanı	Kral 6. Muhammed
Para Birimi	Fas Dirhemi (MAD)

Üyesi Olduğu Başlıca Kuruluşlar

BM, Mağrip Arap Birliği, Arap Ligi, İslam İşbirliği Teşkilatı, Sahil Sahra Devletler Topluluğu, Akdeniz İçin Birlik

Genel Durum

1912-1956 yılları arasında Fransız ve İspanyol himayesinde kalan Fas, 1956'da tekrar bağımsızlığına kavuşmuş, zamanla Anayasa'ya dayalı meşruti bir krallık hüviyetine bürünmüştür. Fas, Kral'ın geniş yetkilerle donatıldığı, iki meclisli (Temsilciler Meclisi ve Danışmanlar Meclisi) parlamenter bir monarşi rejimiyle idare edilmektedir. Kral hem Devlet Başkanı, hem de dini liderdir (Amir Ul- Muminin/İnananların Emiri). Başbakan ve "Egemenlik Bakanlıkları" olarak adlandırılan Adalet, İçişleri, Dışişleri ve Din İşleri Bakanları, Kral tarafından doğrudan atanmaktadır. Savunma Bakanlığını ve Genel Kurmay Başkanlığını ise bizzat üstlenen Kral, Başbakanın teklifi üzerine hükümeti oluşturacak diğer Bakanları da atamaktadır. Hükümet, Kral'a ve Temsilciler Meclisine karşı sorumludur. Ülke idari bakımdan 16 eyalet ile 2 valiliğe bölünmüştür.

2. Genel Ekonomik Durum

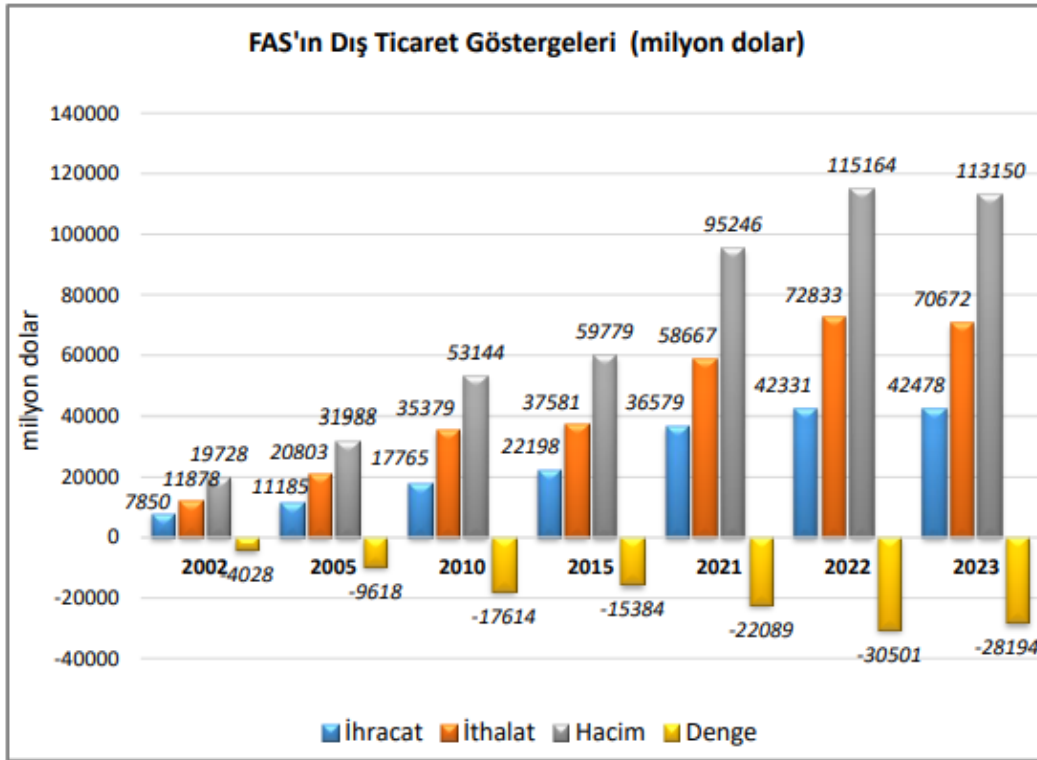
	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	130,91	143,96	152,38	161,44	170,86	180,1	189,67	199,77
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar - %)	1,3	3	3,1	3,3	3,4	3,4	3,4	3,4
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	3.570	3.889	4.078	4.281	4.490	4.692	4.900	5.119
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort,%)	6,6	6,1	2,2	2,5	2,4 0	2,2	2,1	2,0
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-3,5	-1,5	-2,6	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,2
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	11,8	13,0	12,0	11,5	11,0	10,5	10,5	10,5
Nüfus (milyon)	36,67	37,02	37,37	37,71	38,05	38,38	38,71	39,02
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	71,6	70,6	70,4	69,4	68,2	67,5	66,8	66,1

Dünyanın en büyük fosfat yataklarına sahip olan Fas ekonomisini; tarım, imalat, balıkçılık ve turizm sektörü gelirleri ve dış ülkelerde çalışan Faslıların ülkeye getirdikleri dövizlerle ayakta tutmaktadır.

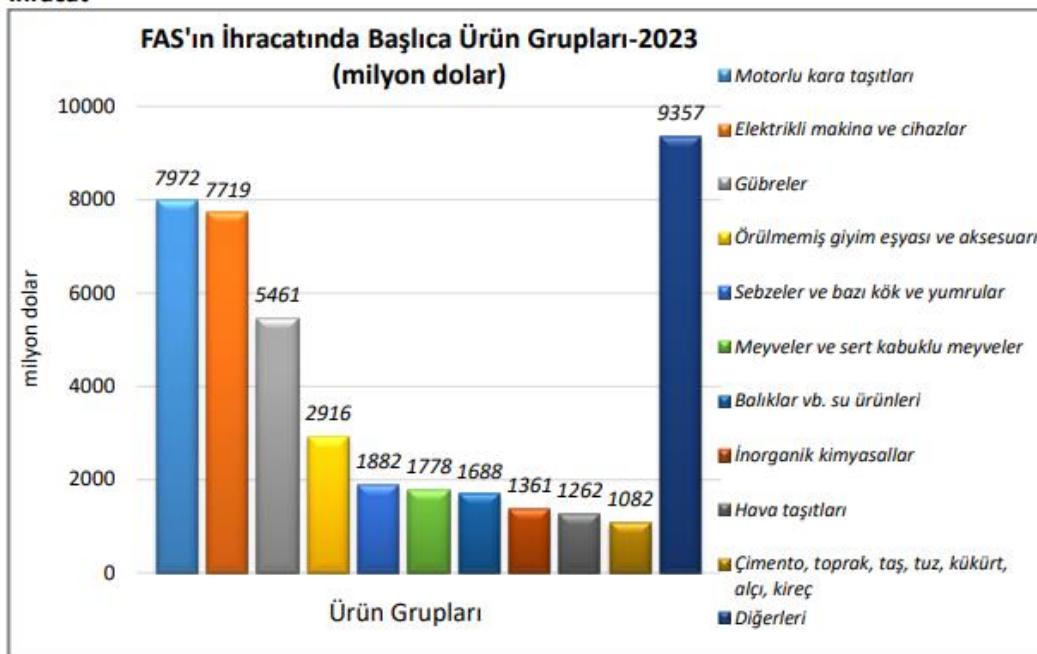
Ülkede ekonomik aktivite Kasablanka ve Rabat etrafında yoğunlaşmıştır. Hükümet, az nüfuslu bölgelerdeki iş imkanlarını geliştirmek amacıyla yatırım teşvikleri uygulamaktaysa da köyden kente göç önlenememektedir.

3. Dış Ticaret

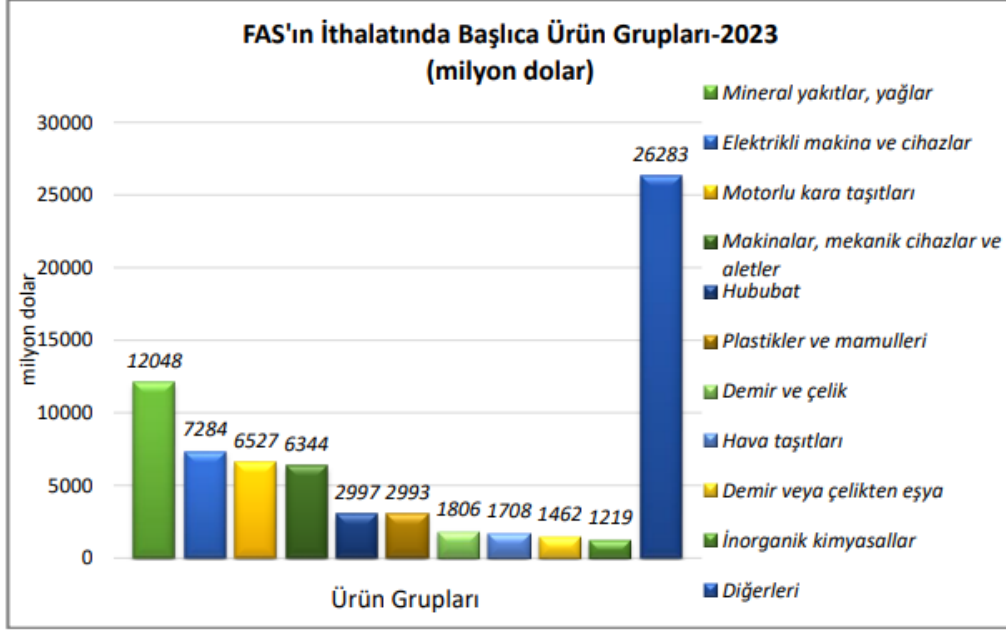
Ülkenin ihraç ettiği başlıca ürünler; motorlu araçlar, kablolar, gübre, fosfor, hazır giyim, fosfat ve gıda ürünleridir. Fas'ın ithal ettiği başlıca ürünler ise; her türlü gıda ve içecek, petrol ve kömür, kimyasallar, plastik ürünler, makine ve donanımı, taşıt araçları, demir çelik ürünleri ile ilaçlardır. Ülkenin başlıca ticaret ortakları, İspanya, Fransa, İtalya, ABD, Çin, Hindistan, Brezilya, Almanya ve Türkiye'dir.

Kaynak: Trademap, Ticaret Bakanlığı

Kaynak: Trademap, Ticaret Bakanlığı

Kaynak: Trademap, Ticaret Bakanlığı

4. Doğrudan Yabancı Yatırımlar

En fazla yabancı yatırım çeken alanlar turizm, gayrimenkul, telekomünikasyon, ulaşım ve sanayi sektörleridir. Fransa en önemli yatırımcı ülke olup, diğer önemli yatırımcı ülkeler İspanya, Birleşik Arap Emirlikleri ve İngiltere ve Almanya'dır. Moroccan Investment and Development Agency (AMDIE), Sanayi Bakanlığı'na bağlı bir kurum olup, yatırım teşviklerinden sorumludur.

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım (milyon \$)	2.177,8	2.504,0	2.630,0	2.893,0	3.095,0	3.312,0	3.544,0
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırımın GSYİH'ya Oranı (%)	1,66	1,70	1,70	1,80	1,80	1,90	1,90
Ülke Dışına Giden Doğrudan Yatırım (milyon \$)	63.278,00	65.782,00	68.412,00	71.305,00	74.400,00	77.712,00	81.255,00

§)							
lke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım Stoku (milyon §)	-612,50	-655,40 0	-707,80	-764,40	-825,60	-891,60	-963,0
lke Dışına Yapılan Doğrudan Yatırım Stoku (milyon §)	7 066,00	6 411,00	5.703,00	4.938,00	4.113,00	3.221,00	2.258,00

Kaynak: The Economist Intelligence Unit-EIU *Tahmini veriler (Nisan 2024),Ticaret Bakanlığı

Yabancı Yatırımlara Sağlanan Destekler

Yatırım sistemi liberal olup, pek çok sektör özel yatırıma açıktır. Yerel mevzuat karşısında yerli yabancı ayırımı yapılmamaktadır. Yatırımlarla ilgili olarak Fas makamlarınca son dönemde klasik hukuki uygulamalar çerçevesinde formalitelerin olabildiğince azaltıldığı bir sistem uygulamaya konulmuştur.

Fas'ta yatırım imkanlarına ilişkin olarak ayrıntılı bilgi alabilmek için (<http://www.invest.gov.ma/>) web sayfası ziyaret edilebilir.

Ülkede yatırımcılar yararına sanayi arazilerine yönelik yeni bir internet portalı da hizmete açılmıştır (<https://industrial-estate.gov.ma/>). Söz konusu portalla yatırımcılara, özellikle sanayi arazileri hakkında, geniş bir veri tabanı sağlanması ve doğru bilgiye erişmeleri amaçlanmaktadır.

Detaylı bilgi için Fas Sanayi, Yatırım, Ticaret ve Sayısal Ekonomi Bakanlığının internet sitesinin yanısıra, serbest bölgelerin önemli bir kısmını işleten kamu şirketi olan MEDZ Groupe CDG'nin internet sitesinden bilgi alabilmek mümkündür (<http://www.zonesindustrielles.ma/?search&lang=fr>.<http://www.mcinet.gov.ma/>, <https://www.medz.ma/index.php/en/>).

5. Türkiye İle İlişkileri

Siyasi İlişki

İki ülke ilişkilerinin mevcut kapsamı ve arzettiği potansiyel ışığında üst düzey ziyaret ve temasların artırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

7 Nisan 2004 tarihinde iki ülke Başbakanları tarafından Ankara’da imzalanmış olan Türkiye-Fas Serbest Ticaret Anlaşması’nın onaylandığına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı, 28 Aralık 2004 tarih ve 25684 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Anlaşma, 1 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

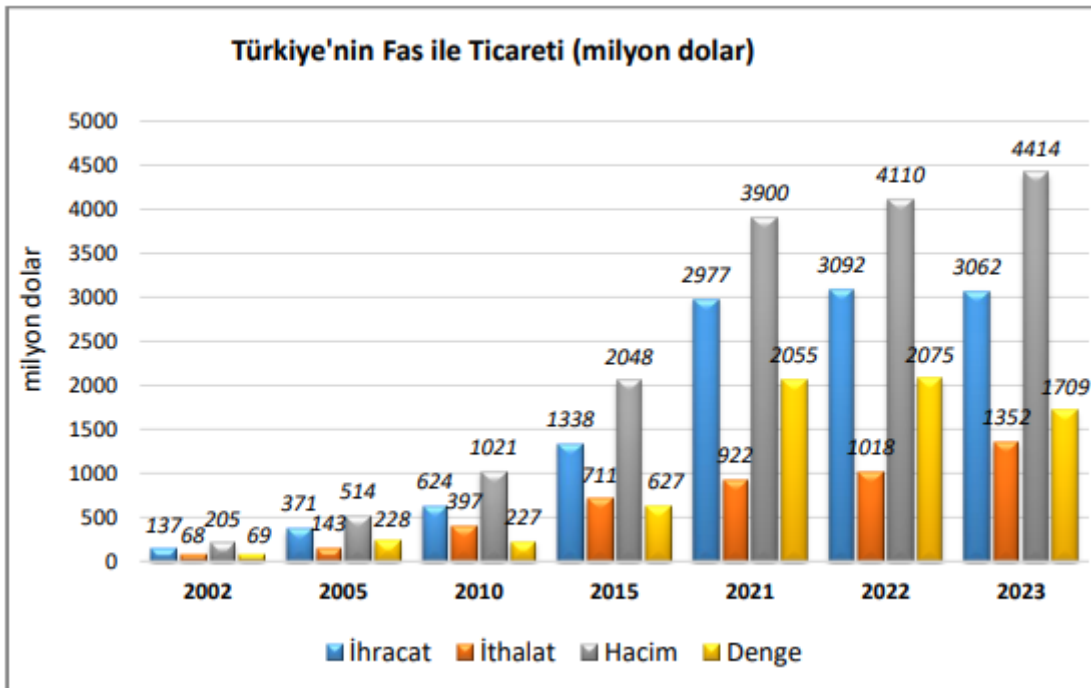
Türkiye-Fas Siyasi İstişareleri, son olarak, 14 Ekim 2021 tarihinde Rabat’ta düzenlenmiştir.

Ekonomik İlişki

Fas’ın dış ticaretinde İspanya ve Fransa komşu ülkeler olmalarının yanı sıra tarihsel olarak güçlü ilişkilere sahiptir. Bu durum ithal ürünlere yönelik kalite algısı üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Ancak, Ülkemiz ürünleri de bu ülkelerin ürünleri ile aynı kategoride hatta birçok sektörde daha üst seviyede değerlendirilmekte, fiyat avantajı ile de daha çok tercih edilir hale gelmektedir. Türk malları özellikle, orta ve orta üst gelir grubu tarafından ilk tercih edilen ürünler olarak yerini almaktadır.

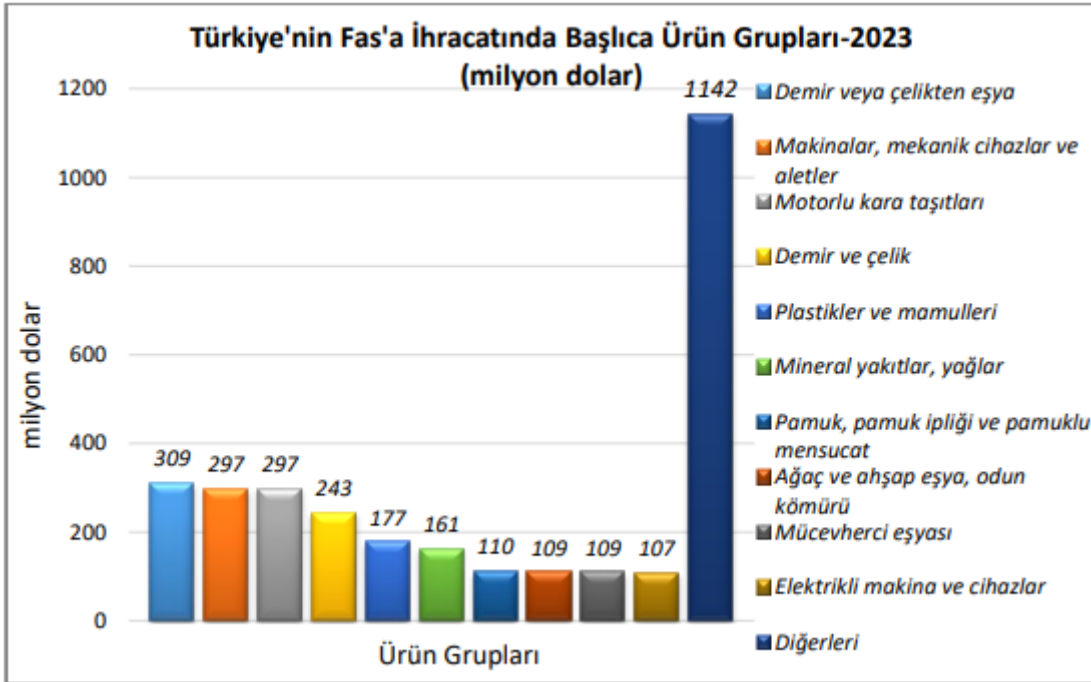
Ülkemizin öne çıktığı sektörlerde rakip olarak Avrupa ülkeleri ve bunların içerisinde İspanya ve Fransa öne çıkarken Almanya, İtalya ve Portekiz’de diğer rakiplerimiz olarak gösterilebilir. Bunun dışında Çin ve ABD Avrupa dışında rakip ülkelerimiz konumundadır. Bu ülkelerle rekabette otomotiv ve yedek parçaları, tekstil, hazır giyim ve ev tekstili, makine ve aksamaları, plastik ürünler, buzdolabı, soğutucular, elektrikli alet ve cihazlar, temizlik ve hijyen, kağıt ve kağıt ürünleri, mobilya ve ahşap ürünleri, medikal ve kozmetik, inşaat ve yapı malzemeleri sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğümüzün olabileceği düşünülmektedir.

7 Nisan 2004 tarihinde iki ülke Başbakanları tarafından Ankara’da imzalanmış olan Türkiye-Fas Serbest Ticaret Anlaşması’nın onaylandığına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı, 28 Aralık 2004 tarih ve 25684 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Anlaşma, 1 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

Türkiye'nin Fas ile olan ticaretinde 2022 ılı verilerine baktığımızda ihracatımız 3.094 milyon dolarken 2023 yılında ufak bir düşüşle 3.059 milyon dolar olarak kayda geçmiştir. Yine fas ile gerçekleştirdiğimiz ithalat verileriye 2022 yılı için 1.017 milyon dolarken 2023 yılında 1.352 milyon dolara yükselmiştir.

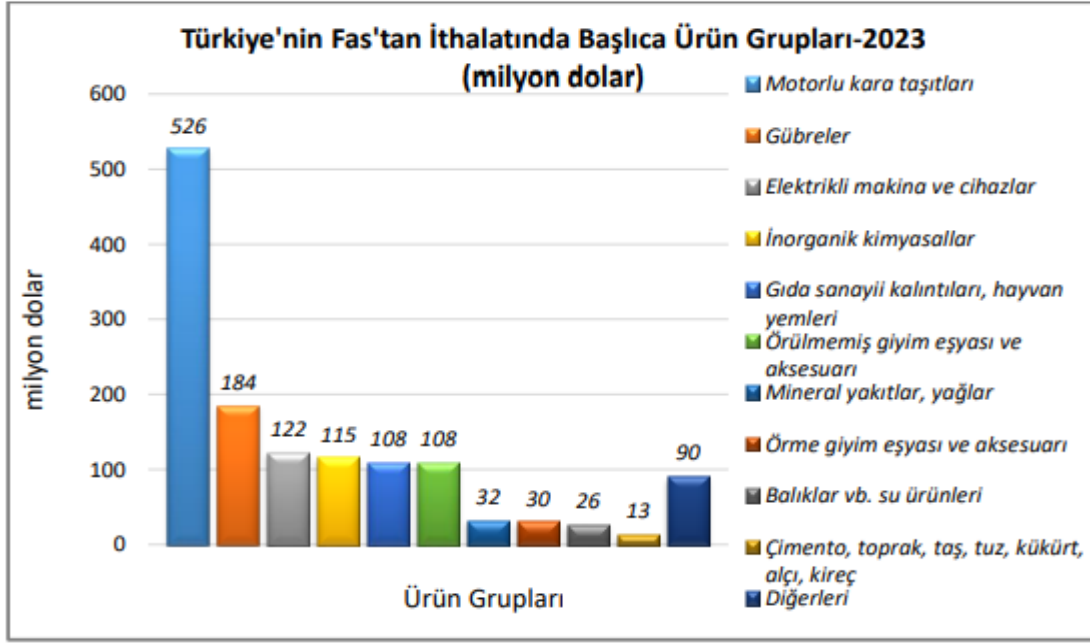

Kaynak:

TÜİK, Ticaret Bakanlığı

2022 yılında Fas'a yönelik ihracatımızın toplam değeri 3.094 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. 2023 yılında ise Fas'a yapılan ihracat miktarı 3.059 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Fas'la gerçekleşen ihracatımızda başlıca demir veya çelikten eşya, makina, mekanik cihaz ve aletler, motorlu kara taşıtları başta olmak üzere; demir ve çelik, plastikler ve mamulleri, mineral yakıtlar, yağlar, pamuk, pamuk ipliği, ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü, mücevherat eşyası, elektrikli makina ve cihazlar da ihraç ettiğimiz ürünler arasında yer almaktadır.

KaynakTÜİK, Ticaret Bakanlığı

2022 yılında Fas'a yönelik ithalatımızın toplam değeri 1.017 milyon dolar olarak kaydedilmiştir. 2023 yılında ise Fas'a yapılan ithalat miktarı 1.352 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Fas'la gerçekleşen ithalatımızda başlıca motorlu kara taşıtlarının yanı sıra gübreler, elektrikli makina ve cihazlar, inorganik kimyasallar, gıda sanayi kalıntıları ve hayvan yemleri, örülmüş ve örülmemiş giyim eşyası ve aksesuar, mineral yakıtlar, yağlar, balıklar vb. su ürünleri, çimento, toprak, taş, tuz, kükürt, alçı ve kireç de bulunmaktadır.